Asiantuntijalausunto, erit. koheesiopolitiikan kokonaisuus/ Euroopan parlamentin jäsen Elsi Katainen

Valtiovarainvaliokunta keskiviikko 28.5.2025 klo 12.00

Asia: E 31/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–)
https://www.eduskunta.fi/pdf/E+31/2024

Koheesiopolitiikan osalta Suomen tulee edelleen puolustaa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitusta. Näiden alueiden merkitys on geopoliittisten jännitteiden noustua korostunut ja on pidettävä huolta, että niiden pysyvästi haastavat olosuhteet tulevat jatkossakin huomioitua.

Koheesiorahoituksen heikkoa saantoa Suomen osalta on käytetty perusteena sille, että Suomi on valmis hyväksymään rahoituksen tason laskemisen ja varojen suuntaamisen uusin prioriteetteihin, kuten puolustukseen, varautumiseen ja teknologiseen kehitykseen. Perusteena on käytetty myös rahoitustarpeen vähenemistä koheesion edetessä.

Tämä ei ota huomioon sitä, että erityisesti korkeakouluille koheesiorahoitus on erittäin tärkeää niiden tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa. Sama koskee pk-yritysten mahdollisuuksia hyödyntää uusinta tutkimustietoa ja osallistua EU-rahoitettuihin hankkeisiin. Korkeakouluilla on myös merkittävä vaikutus aluetalouteen paitsi tutkimuksen ja yritysyhteistyön, niin myös alueen koulutustason nostajina.

Erityisesti Itä-Suomen osalta Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on aiheuttanut erittäin merkittävän ja toistaiseksi vaikuttavan shokkitilan, jonka korjaaminen vaatii määrätietoisia otteita usealla politiikanalalla.

Rajamaakuntien tilanteen negatiivinen taloudellinen vaikutus on havaittavissa matkailun, työttömyyden kehityksen, yritysten logististen kustannusten nousun ja muiden kilpailukykyyn liittyvien indikaattoreita kautta. Sodan vuoksi heikko saavutettavuus on huonontunut entisestään muun muassa Saimaan kanavayhteyden puuttumisen vuoksi.

Suomen tulee voimakkaasti ajaa erillistä rahoitusta, joilla alueita voidaan auttaa parantamalla muun muassa tietoliikenne- ja liikenneyhteyksiä ja muita elinvoimaa kehittäviä toimia.

Kuluneella rahoituskaudella koheesiorahoitusta on käytetty kriisien vaikutusten lieventämiseen irrottamalla varoja muun muassa luonnonkatastrofien aiheuttamien tuhojen korjaamiseen. Jatkossa koheesiorahoitusta ei pidä käyttää äkillisten, mutta jossain määrin ennakoitavien kriisien hoitoon.

Koheesiopolitiikka tulee nähdä osana EU:n pitkäjänteistä investointipolitiikkaa, jolla alueita autetaan kehittymään niiden itse tunnistamien ja hallinnoimien vahvuuksien

pohjalta. Maakuntien rooli ohjelmakauden suunnittelussa on keskeinen. Ne ovat alueidensa parhaita asiantuntijoita.

Koheesiopolitiikka ei ole puolustuspolitiikkaa, mutta koheesiopolitiikka tulee nähdä osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Esimerkiksi sotilaallinen liikkuvuus koheesiopolitiikasta erillisenä ohjelmana voi parantaa mahdollisuuksia kohdentaa rahoitusta tulevaisuudessa myös kilpailukykyä parantaviin liikennehankkeisiin.

Koheesiorahoituksen lisäksi Euroopan unionin budjettia kohdistetaan yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen. Yhteisellä maatalouspolitiikalla varmistetaan maataloustuotanto kaikkialla Euroopassa, tuetaan eurooppalaista huoltovarmuutta ja varmistetaan ruokaturvan toteutuminen.

Viljelijät eivät edelleenkään saa tuotantokustannuksia kattavaa hintaa markkinoilta, joten maataloustuilla on paikoin merkittäväkin osuus tilojen kannattavuudessa. Lisäksi Suomi hyötyy pohjoisena maana muun muassa luonnonhaittakorvauksesta, joista saanto on suurta.

Tulevassa monivuotisessa rahoituskehyksessä on varmistettava, että jatkossakin maatalouden rahoitus on vahvaa, sillä se tukee huoltovarmuutta, strategista autonomiaa ja maaseutualueiden elinvoimaa.

Maaseutualueiden osalta on tärkeää myös säilyttää hyvin toimivan ja paikallisyhteisöjä tukevan Leader-toiminnan riittävä rahoitus. Sen avulla monipuolistetaan myös syrjäisillä alueilla toimien yritysten rahoitusmahdollisuuksia ja varmistetaan, että pienimuotoiset kokeilut saavat matalan kynnyksen rahoitusta.